

Armatolu cumândaru Coli Ghiza sh-cumândaru di furi turts, Maliu.

Eara tu veara anlui 1878. Tu muntslji Sets, pi skinarea muntilui Zvezda, s-tindea pirifanâ, stanea a unui di cama mârli tselnits fârshirots, Kita Colimitra. Stanea ira cânâscutâ sum numa di "Stanea di Stamachengi".

Ninga stani, Kita avea unâ di cama mârili câshârii dit muntsâ Sets di iu cârvânjli purta câtâ mPoli sh-tutâ Ivropa, vârljelji di brândzâ sh-câshcâvâljuri, umtu, ghizâ sh-mârcatu. Aistâ câshârie avea intratâ tu ocljiâ-a furilor, di multu kiro. Tu unâ Dumânicâ, tahinârili tu hâryie, tamam tsi picurarli di la stani li-avea mulsâ oili sh-avea fudzitâ s-li pascâ largu tu munti, unâ ceatâ di vârà shapti turts, ncapu cu cumândaru Maliu, loarâ calea câtâ Stanea Stamachengi, cu mintea s-u furâ tutâ câshâria. Ashtiptarâ tu pâdurea di ninga stani pânâ fudzirâ picurarli cu oili. Vidzurâ câ la câshârie eara mash unu ficioru tiniru tsi-arâmasi s-veaglji câshâria. Aistu gioni ficioru, cu numa Ndreea Ghiza, eara fratili ma njicu al Coli Ghiza, unu avdzâtu capidanu di armatuladz fârshirots. Coli eara faptu Pleasa di-ndzeanâ, ama dupu vâru kiro fuzi di Pleasa sh-bâna tu câsâbâlu Armiro, iu tselnitslji fârshirots dipuna cathi iarâ cu oili.

Capidanu Maliu, cu furlji-a lui, lj-alâsarâ calji tu pâduri sh-luarâ si s-aproaki di câshârie când un câtsâlagu tsi tut s-tsinea shi s-ânkidica di cicioarili al Ndreea acâtsâ s-alatrâ câtâ locu di iu s-aprukea furlji. Ndreea cum âlj vidzu, lu lo câtsâlagu la keptu sh-cârtsâni ta s-lu ascumdâ tu câliva di dinintea ali câshârii; câliva ira anvigâratâ cu unu gardu faptu dit lumâki groasi di fagu; ta s-intrai tu câshârie, lipsea s-trets pi dinintea-li câlivi. Ndreea, sh-li hipsi tu bâru treili câburi tsi li-avea tu câlivâ sh-lo di-arumina sh-doauâli tufeki tsi eara spindzurati di muru ali câlivi; ishâ dit câlivâ sh-u cljisi usha ta s-nu iasâ câtsâlagu nafoarâ; dapoia s-aprukiâ di gardu di lumâki, u-ndâpurâ unâ tufeki di gardu, dzinucljiâ, u hipsi tiljiu (lipa/tseava) ali alantâ tufeki pit namisa di doauâ lumâki di fagu sh-u ndriptâ câtâ locu di iu s-aprukea furlji; furlji, imna niheamâ aplicats di pâltâri tish cânda s-nu-lj veadâ vâru; mash capidanu Maliu eara ncalaru sh-nidzea ninti. Cum s-aprukiâ di câshârii, Maliu lâ featsi semu la trei di furi s-neagâ di-avigâra, pi dânpâoia-li câshârii.

"Bâgats oarâ, shushurâ boatsea-al Maliu. Ficioru icâ neasi si s-bagâ tu câlivâ icâ easti nuntru tu câshârii"

Tamam tsi Maliu agiumsî dinintea-li câshârii, Ndreea aminâ unu fishecu câtâ Maliu ama gugociu intrâ tu ficioru di nastânga-a calui. Calu azuri lâhtârsitu, deadi si s-analtsâ pi cicioarili di dinâpoi ama câdzu mpadi arucutitu pi unâ parti; Maliu câdzu sh-elu ama nu putea si s-analtsâ câ lu-avea un ficioru acâtsatu sum pândica calui.

“Scutetsi-mi di sum calu” acâtsâ elu s-aurâ; unu turcu s-i silighi sh-lu acâtsâ calu di câpestru ta s-lu s-scoalâ. Ndreea trapsi unâ câburi dit bârnu sh-u aminâ câtâ Maliu ama gugociu kinduri tu cicioru atsilui tsi lu târdzea calu di câpestru. Furu zghili di dureari sh-câdzu mpadi. Un altu turcu lu-acâtsâ Maliu di sumsoarâ sh-lu trapsi cu puteari di sum calu.

“Cânili s-ascumdi dupu gardu” aurâ Maliu, shi s-trapsi ntroarâ di s-ascumsi dinâpoia calui tsi ira ninga arucutitu sh-nu putea si s-minâ. Ndreea lo alantâ tufeki, s-minâ tu-alantâ mardzinâ-a gardui sh-nâpoi aminâ un fishecu câtâ furi.

Di la câlivâ pânâ tu locu iu ira calu câdzutu mpadi s-ira vââ 30 di metri. Soarili cât ishe di dupu unâ dzeanâ di munti, tish cînda sh-anâltsâ niheamâ capu ta s-veadâ câ tsi s-fâtsea la câshâria al Kita Colimitra sh-âsh pitârcu doauâ arazi câtâ câlivâ. Arazili intrarâ ca tsiva furi pit firida di dînâpoi-li câlivi sh-acâtsarâ s-lu hîdâpseascâ câtsâlagu tsi ânciunjea apuclusitu di sicleti. Câtsâlagu arâma cu cicioarili di dininti locu di sum ushi tish cînda vrea s-iasâ nafoarâ s-lu agiutâ Ndreea; nciunjea sh-alâtra cînda vrea s-dzâcâ:” olâi, Ndreea, silighea-mi more nafoarâ câ va li-u-ndregu mini-a furilor”.

Turtsâlji acâtsarâ s-aminâ sh-elj câburili câtâ câlivâ. Trelji furi tsi neasirâ di-avigâra di câshârii, târcurâ calea tsi nidzea namisa di câshârii sh-câlivâ, s-arucutirâ tu iarbâ, dupu unâ shcâmbâ, sh-acâtsarâ s-aminâ fishecuri câtâ câlivâ, ama gugoashili agudea mash lumâkili di fagu.

Ndreea trapsi sh-alanti doauâ câburi dit bâru sh-pit unâ cripturâ namisa di lumâki li-aminâ câtâ shcâmba tsi lj-afirea trelji furi.

“Kindurits câburili!” aurâ Maliu cu unâ boatsi-analtâ. “Ore ficior, aurâ Maliu câtâ Ndreea, dâ-ti ore acâtsatu ma ts-u vrei bana! Noi him shapti inshi! Easti glârimi s-ti-alumts tini golu cu noi shaptâlji!”

Ndreea, cum li-avdza zboarâli-al Maliu, tu locu di apandisi, ishâ irushi, pi napandica, nafoarâ di gardu, cu doauâli câburi ntru-mânj sh-li aminâ câtâ Maliu. Turtsâlji nu-apucarâ si s-minâ ici ciudusits di minarea zurleascâ al Ndreea; unu gugoci lu-agudi calu tish tu frâmte sh-alantu lu agudi unu furu tu umiru. Calu mâratu ma ghini câ muri câ lu-avea cicioru pliguitu. Maliu ninga shidea ascumtu dupu calu, ama atselji tsi ira ascumsh dupu shcâmbâ aminarâ câburili câtâ Ndreea; unu gugociu lu-agudi Ndreea disuprâ di dzinuclji sh-un altu lu-agudi tu bratsu, niheamâ ma nghiosu di umiru.

Ndreea nu câdzu mpadi ama mizi s-trapsi tu-nâpoi dupu gardu.

“Di cât râu lâi ficioru” aurâ Maliu, sh-cum zbura lâ featsi semu cu mânâ atsâlur di dupu shcâmbâ si s-minâ câtâ câlivâ.

Ndreea arupsi doauâ fashi dit câmeashi shi s-ligâ la cicior sh-la bratsu. Furlji isherâ di dupu shcâmbâ sh-cârtsânirâ cuampatra câtâ gardu tsi-anvigâra câliva, ama cât si s-aproaki di gardu, Ndreea si-anâltsâ pi doauâli cicioari, teasi mânjli disuprâ di gardu sh-li aminâ câburili pi furi. Doi di elj câdzurâ agudits di gugoaci sh-alantu cârtsâni nâpoi câtâ shcâmbâ; Ndreea deadi s-aminâ nâpoi câburili ama câburili s-gulirâ di gugoaci; dapoua sh-lu trapsi ntroarâ hângearu dit bâru sh-lu silighi cu puteari câtâ pâltârili-a turcui. Hângearu, cânda luatu di vimtu, lji s-i hipsi tamam sum zvercâ sh-furu câdzu mpadi pirdints.

“Ah, câne, câne, aurâ Maliu. Mini va s-ti pitrecu tu-eta alantâ!”

Maliu vidzu câ gionili picuraru arâmasi fârâ di gugoaci, ishâ di dupu calu, sh-li scoasi câburili dit bâru shi-acâtsâ s-umnâ câtâ câlivâ. Alts doi turts imna sh-elj di-unâ parti sh-di alantâ di Maliu, cu tufekili n-tru-mânj, ndriptati câtâ câlivâ; Ndreea shtea tsi lu-ashteaptâ;

“Dâ-ti acâtsatu” lj-aurâ nâpoi Maliu, ama Ndreea neasi tu câlivâ, lu lo câtsâlagu la keptu, lu hâidâpsi sh-lu silighi nafoarâ pit firida di dinâpoia-li câlivi. “Fudz la oi!” âlji dzâsi Ndreea. Câtsâlagu shutsâ capu câtâ Ndreea sh-nciunjiâ niheamâ tish cânda vrea si-lj dzâcu “voi s-moru aoua cu tini”. “Fudz, fudz!” lj-aurâ nâpoi Ndreea; câtsâlagu fudzi câtâ pâduri sh-lo calea câtâ dzeana di munti. Ndreea lo cârlibana a papu-sui, tsi u-tsinea pi muru ca vâre icoanâ, u bâshe, âsh featsi cârutsea, sh-ishâ nafoarâ cu cârlibana ntru-mânj; acâtsâ s-u anvârteascâ disuprâ di capu shi s-i sâlighi câtâ Maliu, ca unâ zulafi zurâ, cu keptu zdicljis sh-ocljî ascâpirânda fisheki di giuneatsâ. Turtslji s-trapsirâ niheamâ nâpoi cu oclji aplucusits di ciudii sh-di lâhtari.

“Nj-easti râu di giunamea tauâ”, lj-aurâ Maliu sh-cum zbura lj-aminâ unu fishecu tamam tu keptu. Ndreea câdzu pi dzânuclji sh-dapoia cu oclji cljish câdzu pi pâltâri ama cârlibana nu u sâlighi di-ntru mânj tish cânda ira mâna-a papu-sui tsi lu tsinea di mânâ...

“Aishts fârshirots nu aru mardzinâ cu giunamea-a loru glâreascâ” dzâsi Maliu sh-neasi s-veadâ cum sânt turtslji-a lui câdzuts tu iarbâ; mash atselu cu hângearu hiptu sum zvercâ muri; alants dolji ira mash pliguits.

“Fudzits sh-adutsets calji dit pâduri”, lâ gri Maliu-a doilor turts tsi ira ninga nâsu sh-aistu gioni ficioru bâgats-lu tu câlivâ”

Coli Ghiza s-afla Armiro când lo zboru câ Ndreea fu vâtâmatu di capidanu Maliu sh-ceata lui di furi. Adunâ unâ ceatâ di yingjits armatuladz, sots fârshirots di-

a lui sh-lo calea câtâ muntslji Sets ta s-agiungâ tu muntli Zvezda, tu hoara Stamachengi, iu s-tindea stanea al Kita Colimitra.

“Nu va s-mi toru dit muntslji Sets pânâ s-nu lu-acats aistu Maliu; va s-lu bagu di yiu pi sulâ ta si s-frigâ ca vâru noatinu”, lâ dzâsi elu a sotslor.

Tutâ veara lu câftarâ pi Maliu pit muntslji Sets ama nu lj-aflarâ toarâli tish cânda lu-avea ascâpitatâ locu. Maliu avea avdzâtâ câ fuvirusu sh-avdzâtlu capidanu Coli Ghiza avea vinitâ tu muntslji Sets ta s-lu acatsâ. Coli alâga pit horili di arbinesh turts sh-lâ bâga lelea. Acâtsâ unoarâ un turcu tsi dipuna dit munti cu ghumaru ncârcatu cu leami; lu-ntribâ ma shtii tsiva di Maliu ama turcu dzâsi câ nu avea avdzâtâ di Maliu. Di inati câ lu-arâdea, Coli âlj tâljie capu sh-lu bâgâ ligatu pi sâmaru-a ghumarui. Cându agiumsi ghumaru tu hoarâ cu capu-a turcui bâgatu pi sâmaru, a turtsâlor li-intrâ lelea, ama nu-avea vâru bâruti sâ spunâ tsiva ti capidanu Maliu. Tu unâ dzuuâ di toamnâ, tu mesu di Yismâciunu, niscânts cârvânari tsi-agiumsirâ Curceau, âlj dzâsirâ-al Coli câ avea avdzâtâ câ Maliu sh-ceata lui s-aflatu muntslji Zâmârdesh, tu hoara Custinats. Coli Ghiza, sh-adunâ sotslji sh-lo calea ntroarâ câtâ muntli Zâmârdesh.

Kindurirâ tu hoara Custinats sh-ntribarâ di-avigâra ti Maliu sh-ceata lui ama nu shtea vâru. Cum isha dit hoarâ, un picuraru fârshirotu, tsi vinea di câtâ pâduri, âlj dzâsi-al Coli câ Maliu cu ceata lui s-aflâ tu-unâ vâloagâ namisa di pâduri, iu stâtea ascumshi tu niscânti câlivi;

“Trei zuri di câprâ, dzâsi picuraru, s-kirurâ di cupii, ama birikeavits, un câni li lo toru sh-li aflai tamam tsi s-aprukea di-unâ vâloagâ ascumtâ di niscânts fadz analts sh-groshi. Vidzui di aynanghea un focu mari namisa sh-niscânts turts tsi shidea di-avigârâ, pi câciubi. Pi Maliu lu cânâscui ntroarâ câ ânj lo unoarâ trei noatinj; di-atumtsâna nu lj-u âgârshai suratea; dzâsi câ va si-nj da pâradzljî când va s-lj-aflâ tu vâra târgâci di fârshirotu”

Sâhatea s-dusi câtâ tsintsli dupu prândzu, cându Coli cu oaminjlji-a lui agiumsirâ la atsea vâloagâ. Calji lj-alâsarâ niheamâ ma alargu di vâloagâ ta s-nu s-avdâ imnaticu di cicloari di calu. Maliu cu furlji a lui, vâra 20 inshi, shidea pi câciubi, avigâra di un focu di leami; nicânts di elji shidea pi iarbâ sh-bea râkie.

“Pi Maliu lu voi yiu” gri elu câtâ sotslji-a lui, cu unâ boatsi aplicatâ. “Ashtiptats s-aminu mini un fishecu sh-dapoia acâtsats sh-voi”. Dapoua lâ featsi semu si s-arâspândeascâ di-avigâra di vâloagâ.

Coli s-ascumsi dupu un fagu grosu sh-mutri s-veadâ câtâ iu easti Maliu. Maliu shidea pi-unu câciubu namisa di furi sh-tamama tsi-arucuti unâ vutselâ di

râkie sh-trapsi cu seati unu gurmazdu; u-avea barba groasâ sh-lungâ pânâ di keptu; sum sufrântsealili lâi sh-groasi, anyilitsea doi oclji lâi ca doi cârbunj apreshi; nâpoi trapsi unu gurmazdu di râkie sh-dapoia lj-u teasi vutsela-a unui furu tsi shidea ninga elu; Maliu sh-lu trapsi hângearu dit bâru sh-acâtsâ s-lu-nturhiseascâ, când pi-unâ parti când pi-alantâ, cu unâ cumatâ di shcâmbâ di munti; mutrea ca kirut tu minduiari; tu-un cohiu dit mintea-a lui, tinirlu Ndreea Ghiza tish cânda acâtsâ râdzâtinj sh-cu mânjli ca niscânti lumâki mplini di skini lj-u arâma inima; "emu ts-u dzâshu s-ti dai acâtsatu ma ts-u vrei bana" âlj dzâtsea tu minti-al Ndreea. "tsi cafts tora di nu-nj mi-alashi rihati" Di cându lu vâtâmâ pi tinirlu Ndreea, Maliu nu-avea stari; lu videa cu oclji-ali minti cum imna câtâ elu, câtâ câburili-a lui, cu keptu zdifaptu sh-ocljî ascâpirânda di giuneatsâ...

Coli, sh-u anâltsâ tufekea la oclji sh-u ndriptâ câtâ Maliu. "Va s-lu-agudescu tu dzinuclji" mindui Coli, ta s-nu fugâ dotu. Lu nishinipsi ghini cicioru-al Maliu, bâgâ deadzitu pi cearcu-ali tufeki, mutri ninga unoarâ sh-trapsi; vidzu cum hângearu-al Maliu azbuirâ naparti tish cânda lu lo vârà palâ di vimtu; Maliu zghili di dureari shi sh-li dusi doauâli mânj la dzinuclju di la cicioru stângu; s-arucuti tu iarbâ sh-aurâ:

"Afiritsi-vâ! Aistu easti Coli Ghiza"

"Dâ-ti acâtsatu câni" lj-aurâ Coli. "Vini oara s-ti frigu pi sulâ..." ama zboarâli-a lui s-kirurâ tu shimâtâlu di fisheki tsi-acâtsarâ s-li aminâ pi furi, sotslji-al Coli. Furlji s-arucutirâ tu iarbâ, s-ascumsirâ dupu câciubi, trapsirâ sh-elj câburili dit bâru sh-acâtsarâ s-li aminâ câtâ pâduri. Fârshirotslji-al Coli ira afirits di fadzlji groshi di la mardzina di vâloagâ. Unu fum albu acâtsâ si s-tindâ pisti vâloagâ. Doi turts s-i silighirâ câtâ Maliu, lu loarâ di sumsoarâ sh-lu trapsirâ ntroarâ tu câliva lui. Maliu, shtea câ va s-vinea oara cându Coli Ghiza va s-lji li-aflâ toarâli sh-li avea ndreaptâ lucrâli ti-aistâ kiameti.

Sum câlivâ, furlji avea arâmatâ locu sh-avea faptâ unu tunelu di vârà yinghits metri sh-analtu di unu metro, tsi isha naparti tu pâduri.

"S-ashtiptâm si s-ntunicâ niheamâ" dzâsi Maliu sh-cum zbura sh-u ligâ rana di la dzinuclju cu unâ peaticâ. Dapoua isherâ tuts trelji nafoarâ, s-arucutirâ pirdints sh-acâtsarâ s-aminâ cu tufekili câtâ locu di iu vini fishecu-al Coli Ghiza.

"Capidane Maliu, iesh tu padi s-n-alumtâm mash noi dolji ca bârbatslji!" âlj aurâ Coli Ghiza al Maliu, ama Maliu, tsi ira pliguitu, nu gri ici sh-aminâ ninga unu fishecu câtâ Coli. Avea avdzâtâ di mâsturlikea sh-ti giunamea tu ampuliseari al Coli Ghiza.

Turtslji ira ghini afirits di câciubuli groasi di fagu, ama sh-armatuladzlji-al Coli Ghiza ira ghini afirits di fadzlji groshi di la mardzina-li vâloadzi. Aminarâ cu câburi sh-cu tufeki, unu di alantu, oarâ di doauâ sâhâts. Niori groshi sh-lâi acâtsarâ si s-adunâ pisti pâduri tish cânda vrea si-lj anvileascâ oclji a soarui ta s-nu veadâ oaminj tsi câfta si s-vatâmâ unu pi alantu; ama a soarui lji s-i murzui di ahânt shimâtâ sh-mindui câ easti ma ghini si-sh-aflâ isâhia câtâ ascâpitatâ; acâtsâ s-ntunicâ sh-nu mata s-vidia ghini, omu di omu.

“Trâdzetsi-vâ unu câti unu tu câlivâ” li-aurâ Maliu-a turtsâlor sh-cum zbura s-trapsi di-azvara tu câliva lui, cu dolji turts tsi lj-avea ninga elu.

Guva tsi u-avea faptâ ta s-intrâ tu tunelu di sum locu ira-anvilitâ cu unu câciubu. Lu deadirâ câciubu di-nâparti, li-arucarâ tufekili nuntru tu guvâ sh-dipunarâ tuts trelji tu tunelu. Turtslji acâtsaâr, unu câti unu, si s-tragâ cu pâltârili câtâ câlivâ sh-cum s-trâdzea amina câburili câtâ pâduri, di iu vinea câtâ elji fishekili aminati di fârshirots.

Niscânts di elji furâ agudits sh-furâ agiutats di sotslji-a loru s-imnâ câtâ câlivâ. Tsintsi di elji, tu locu si s-tragâ câtâ câliva-al Maliu, s-trapsirâ pi-unâ cali tsi âlji scutea câtâ “câliva” al Alah, tu lumea alantâ; furâ vâtâmats di fishekili-a fârshirotslor.

“Kinduritsâ-li câburili!” aurâ Coli Ghiza, câtse câ nu vinea vâru fishecu di câtâ vâloagâ. Unâ isâhii nviscutâ tu-unu fum albu s-ashtirâ pisti vâloagâ. Coli lu dusi mintea câ vâhi easti tsiva tu atsea câlivâ di s-trapsirâ tuts furlji nuntu.

“Anvigârats-u câliva” li-aurâ elu-a sotslor-a lui. Acâtsarâ si s-aproaki tuts di câlivâ, aplicats di pâltâri sh-cu câburili ntru-mânj. Tu câlivâ isâhia sh-ashtirâ ta si s-bagâ. Cola aduki câ furlji fudzirâ dit câlivâ ama nu shtea cum. Lj-u deadi cu sclotsa ali ushi sh-cu tufekea dininti intrâ; scutidea, tsi tish cânda u-bâga isâhia tu somu, nu lu-alâsa ta s-veadâ tsiva. Coli apreasi un shpirtu sh-vidzu guva dizvilitâ.

“Ascâparâ cânjlji” aurâ Coli Ghiza. Dipunâ tu tunelu ama scutidea cânda lj-acâtsâ oclji cu unâ shamie lai...nu videa ici. Ishâ nafoarâ sh-dzâsi ta s-avdâ tuts:

“Ninga nu vini oara s-lu pirpilescu pi sulâ, aistu câni di Maliu. Aidits atsia tu vâloagâ s-ni discurmâm niheamâ” Apreasirâ un focu sh-loarâ di shidea pi câciubi, iu cu vârà trei sâhâts ninti shidzurâ furlji.

“Aici tsintsilji vâtâmats si-lj trâdzets tu câlivâ” dzâsi elu

“Avem sh-noi un di-anostu vâtâmatu” gri un armatolu tsi vinea di-arumina cu gionili tsi fu aguditu ti moarti; s-aprukiâ di unu câciubu sh-lu teasi tu iarbâ cu

capu ndupâratu di câciub; s-i scularâ tuts ntroarâ, s-aprukearâ di-avigâra di mortu sh-vidzurâ câ ira un ficioru di vârâ shaptisprâyingjits di anj; ira Coti-al Babatsili faptu sh-elu Pleasa di-ndzeanâ; sh-u featsirâ tuts cârutsea sh-laniscânts, oclji li s-i umplurâ di lâcârnj di jali. Al Coli âlj târcu pit inimâ câ vârucâtsut; cum u-mutrea fatsa-al Cota, lji s-i pâru câ u-veadi fatsa-a frati-sui Ndreea; sh-turâ capu sh-duki cum un nodu lji s-i dipunâ tu gurmadzu.

“Va lu dipunâm tu hoarâ s-lu ngrupâmu ca oaminjlji crishtinj, tinjisits. dzâsi Coli cu boatsea ca zgrumatâ. “Dumidzâ s-lu ljiartâ!” “Dumidzâ s-lu ljiartâ!” grirâ sh-alants ncoru.

“Easti vârû di voi pliguitu?” ntribâ Coli. Nu gri vârû.

“Aistâ noapti o s-u târtsem tu-aisti câlivi” dzâsi Coli Ghiza. Aistâ kisâ tsi s-tindi di-avigâra di vâloagâ nu nâ-alasâ s-lom toarâli-al Maliu”

Trei di ficiori neasirâ di-adusirâ calji tu vâloagâ.

S-trapsirâ tu câlivi sh-di cum apiri soarili dipunarâ tu hoarâ. Casa preftui ira dip ninga bâsearicâ; lu ngruparâ gionili Coti al Babatsili tu mirmintslji tsi tindea pi-unâ dzeanâ tu mardzina-li hoari.

Dapoa loarâ calea câtâ Curceau sh-kindurirâ tu hoara pâpânjlor-a lor, Pleasa di-ndzeanâ.

Coli Ghiza nu ira ici mbunatu câ nu putu s-lu arâsbunâ pi frati-su ma njicu, Ndreea Ghiza. Noptsâli, cum dâdea s-cljidâ oclji lu videa frati-su mortu, arucutitu tu iarbâ tish cum lu vidzu gionili Coti Babatsili, vâtâmatu. Tu-unâ searâ lj-adunâ tuts sotslji-a lui sh-lâ dzâsi:

“Nu pot s-mi toru Armiro, pânâ s-nu lu-acatsu cânili di Maliu. Cathi noapti lu vedu frati-nju nyisu cum nj-adutsi un calu albu shi-nj greshti:

“Ncalicâ sh-fudz tu munti s-lu cafts Maliu sh-dicâra s-lu acats s-lu pitrets aoua la mini....”

“Ore, Cole gri unu di sots, nitsi noi nu fudzim pânâ s-nu lu acâtsâm Maliu. Mini dzâcu mâni tu hâryie s-lom calea câtâ muntslji Sets, s-kindurim pit hori sh-la tuti stanili di oi. Aidits s-nâdzem nâpoi la-atsea vâloagâ sh-di aco sâ-lj câftâm toarâli”

“Ghini dzâtsi Thanasi” grirâ niscânts. Coli, cu oclji nlâcrâmats, lâ lo mâna la tuts shi dapoa s-trapsirâ tuts câtâ casili-a loru.

Lu câftarâ Maliu vâre trei stâmânj ama nu lu-aflarâ. Tu-unâ dzuuâ, di cum ascâpitâ soarili, agiumsirâ la unâ stani di picurari sârâcâcenj. Tselnicu-ali stani, tsi avea avdzâtâ di vâtâmarea tsi s-featsi la stanea al Kita Colimitra, lj-aprukiâ cu harauâ sh-cu multâ tinjie. Lu shtea ghini tsi soi di gioni easti Coli Ghiza. Cum shidea tuts avigâra di unâ measâ di lemu, acâtsats tu muabets picurâreshts, s-avdzâ unu arujiri sh-ambâtrulari di calji; vidzurâ doi insh tsi s-aprukea avrapa di stani. Cum agiumsirâ, zdicâlicarâ shi s-aprokearâ di measâ.

“Him di la stanea-al Mita Cucushaki gri unu cu adiljeaticu niheamâ tâljeatu di cali. Mini hiu Spiru sh-aistu easti cusurinâ-nju Mihali. Avdzâm câ capidanu Ghiza cu oaminlji-a lui kindurirâ la aistâ stani sh-câ lu caftâ pi Maliu sh-ceata lui di furi...”

“Noi himu” gri Coli. Mini hiu Coli Ghiza sh-aishts sânt fratslji a melji. Tsi easti cu voi di lj-aspumatu calji pânâ aoua?”

“Lom di hâbari, gri alantu, câ Maliu esti mortu. Taha ira pliguitu la cicioru sh-lji s-i lâi tut cicioru pânâ di-bâru. Sotlji a lui lj-u tâljarâ cicioru ama taha tut sândzili lji s-i fârmâcâ sh-muri ti doauâ dzâli cu cicioru tâljeatu.

“Sh-di iu u-luat aistâ hâbari, ntribâ Coli cu nipistupseari câ tsi-avdza.

“Lalâ-nju Tasi Cucushaki câ tsi s-turâ cu cârvanea di câtâ Curceau.; dzâsi câ tutâ Curceaua zburâsti ti moartea-al Maliu tsi-avea faptâ multâ znjie la emburlji di Curceau.

“Iu s-lu aflâm lalâ-tu Tasi sâ zburâm cu nâsu” ntribâ Coli ninga pi nipistupseari.

“Ia, vinitis cu noi la stani...”

“Em shidets niheam s-vâ discurmats, lâ-u tâljeie zboru tselnicu sârâcâceanu. Alâsats calji s-adilji nihimârâtsâ. Aidi shidets s-bets unâ râkie...”

Shidzurâ tuts pi muabeti ninga disâ di sâhati. Coli tish cânda shidea pi skini. Dapoua âlji haristusirâ-a tselnicui sârâcâceanu ti-aprukearea sh-tânjia tsi lâ u-featsi sh-laorâ calea câtâ stanea al Cucushaki.

Agiumisirâ ti doauâ sâhâts. Cârvânaru Tasi Cucushaki tsi vinea di Sârunâ avea kinduritâ ti trei dzâli Curceau s-veadâ soru-sa shi s-lja tsiva lucri dit pâzari.

“Ore, tutâ dunjeaua zbura ti moartea-al Maliu” lâ dzâsi Tasi. Nu sântu zboarâ pi vimtu. Unu di furi avea vinitâ Curceau s-lj-a unu yiator cu nâsu s-lu ducâ s-lu veadâ Maliu ama pânâ s-agiumgâ yeaturlu, Maliu avea muritâ câ lji s-avea fârmâcatâ sândzili”

“Noi avemu vâre trei stâmânj tsi lu câftâm Maliu” dzâsi Coli. Iu s-ascumdea cânilii ore Tase?”

“Dupu cum avdzai Curceau, taha Maliu shidea la unu turcu Pleasa di-nghiosu tish sum nârli-a voasti sh-tut aco muri. Ama ninti s-moarâ lâ câftâ-a sotslor-a lui s-lu ngroapâ tu-unâ pâduri alargu di Pleasa shi s-nu tsiva s-bagâ vâru semu tu locu iu easti-ngrupatu...Vâhi sh-dinclo di moarti lj-easti fricâ s-nu luafli tini more Cole”

Heamâ câti niheamâ Coli acâtsâ s-pistupseascâ câ Maliu muri; shtea câ muri di mâna lui, aco iu s-ampulisirâ la vâloagâ, cându lj-aminâ un fishecu tamam tu cioru. “Muri cânili, mindui Coli. Vâhi s-adunâ cu Ndreea sh-Ndreea lu vâtâmâ ninga unoarâ aco tu lumea alantâ...”

Ncâlicarâ tuts sh-loarâ calea câtâ Armiro di iu avea fudzitâ di vâvâ trei meshi. Prota noapti tsi durnji tu casa lui di Armiro, al Coli, âlji vini nâpoi frati-su nysu ama aistâ aradâ, ti ciudii, vini ncalaru pi calu atselu albu, kinduri niheamâ dinintea-li casi, âlji featsi cu mânâ al Coli, tish cânda âlj dzâtsea “oarâ bunâ” sh-dapoa lo calea câtâ munti shi s-featsi nividzutu. “Vâhi neadzi câtâ câshâria-al Kita Colimitra, mindui Coli, s-ljea vâvâ calupi di cashu sh-di câshcâvalu s-lâ ducâ atsâlor di-ndzeanâ...”